

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-09-05

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, justitierådet Leif Thorsson och regeringsrådet Lars Wennerström.

Kompletterande bestämmelser till EG-förordningen om konsumentskyddssamarbete

Enligt en lagrådsremiss den 29 juni 2006 (Jordbruksdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450),
2. lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunniga Marie-Jeanette Axélius.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen

34 §

Enligt artikel 4 punkterna 3 och 6 b) i förordning (EG) nr 2006/2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen skall de behöriga myndigheterna ha rätt att begära att vem som helst (toute personne; any person) skall lämna relevant information om en misstänkt överträdelse inom gemenskapen. I förevarande paragraf föreslås, för genomförande av förordningsbestämmelsen, att Konsumentombudsmannen skall kun-

na uppmana "en näringsidkare eller någon annan" att lämna upplysningar.

Detta uttryck tillför inte något till förordningstexten. Enligt vad som framförts vid föredragningen skulle "vem som helst" vara ett i lagspråk olämpligt uttryck. Det förekommer dock, förutom i förordningen om konsumentskyddssamarbete som principiellt är direkt tillämplig i Sverige, t.ex. i 1 kap. 1 § radiolagen (1996:844). Ett likabetydande uttryck i naturligt lagspråk är "envar" (se t.ex. 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen eller artikel 2 i Europakonventionen). Enligt Svarta listan, SB PM 2004:1, bör emellertid det ordet numera undvikas. I listan rekommenderas i stället användning av uttrycket "var och en" (jfr t.ex. artikel 5 m.fl. i Europakonventionen).

Lagrådet förordar i enlighet med denna rekommendation att uttrycket "en näringsidkare eller någon annan" byts ut mot "var och en". Paragrafen kommer då att lyda så: "På uppmaning av Konsumentombudsmannen skall 1. var och en yttra sig och lämna de upplysningar som behövs i ett ärende om tillämpningen av denna lag, 2. en näringsidkare tillhandahålla de handlingar -:-:- kan antas komma i fråga."

42 §

Enligt paragrafens första stycke, som inte föreslås bli ändrat, kan KO:s beslut enligt 34 § 1 och om vitesföreläggande enligt 36 § inte överklagas. Bestämmelsen i 34 § 1 föreslås emellertid bli ändrad. Den riktar sig nu mot näringsidkare men föreslås i enlighet med vad som gäller enligt förordningen om konsumentskyddssamarbete få vidgat tillämpningsområde och skall nu avse "vem som helst" eller, som i den remitterade texten, "en näringsidkare eller någon annan" (jfr dock vad som anförts vid 34 § ovan).

När en motsvarande bestämmelse först infördes i lagen (1970:412) om otillbörlig marknadsföring avsåg den en skyldighet för näringsidkare att efter anmodan lämna KO upplysningar; om en sådan anmodan inte efterföljdes kunde KO förelägga ett till 5 000 kr maximerat vite. "Av praktiska skäl" gjordes beslutet icke överklagbart, men i förarbetena underströks att betänkligheter inte borde möta häremot med hänsyn till att vitesbeloppet var begränsat (prop. 1972:131 s.15). I marknadsföringslagen (1975:1418) inflöt en likartad bestämmelse, där vitet dock var maximerat till 10 000 kr; ett föreläggande kunde alltså inte överklagas (prop. 1975/76:34 s. 130). I den nu gällande marknadsföringslagen är det vite som kan föreläggas av KO i motsvarande situation inte längre maximerat annat än genom bestämmelsen i 3 § lagen (1985:206) om viten; någon maximering ansågs inte nödvändig (prop. 1994/95:123 s. 183).

Ett vitesföreläggande kan alltså nu riktas mot "vem som helst", dvs. inte bara mot en näringsidkare vars agerande ifrågasätts från konsumentskyddssynpunkt utan t.ex. mot en privatperson, en ideell förening, en kommun eller en offentlig inrättning, eller mot en av grundlag skyddad verksamhet som ett programföretag eller ett tidningsföretag (i annan egenskap än som näringsidkare gentemot konsument). Mot denna bakgrund finns det enligt Lagrådets mening starkare skäl än tidigare för att redan KO:s beslut om uppmaning och om vitesföreläggande skall kunna överklagas. Den ordningen råder dessutom t.ex. enligt 28 § läkemedelslagen (1992:859) beträffande beslut av Läkemedelsverket, som med avseende på humanläkemedel har en ställning i konsumentsskyddssamarbetet som motsvarar KO:s. Argumentet att rätten till domstolsprövning bör kunna avskäras "av praktiska skäl" torde åtminstone numera sakna bärkraft.

I remissen anförs att under remissbehandlingen framförda förslag att överklagandeförbudet skall omprövas inte i sin tur har varit föremål

för remissbehandling och därför inte kan behandlas nu. Frågan om rätt till domstolsprövning är emellertid av den art och vikt att den bör lösas inom ramen för det föreliggande lagstiftningsärendet.

Förslaget till lag om ändring i lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden

8 §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts i fråga om förslaget till ändring i 34 § marknadsföringslagen.

8 c §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts i fråga om förslaget till ändring i 42 § marknadsföringslagen.